FIL-PRIM AWLA TAL-QORTI ĊIVILI
SEDE KOSTITUZZJONALI

IMĦALLEF
ONOR. IAN SPITERI BAILEY LL.M. LL.D.

Illum il-Ġimgħa, 28 ta' Ottubru 2022

Kawża Nru. 6

Rik. Nru. 20/2021 ISB

Christian Grech

Vs

L-Avukat tal-Istat

Il-Qorti,

Rat ir-**Rikors** ta' Christian Grech tal-14 ta' Jannar 2021, li permezz tiegħu, talab lil din il-Qorti sabiex:

1. *Tiddikjara illi gew lezi d-drittijiet tal-esponenti ghal smigh xieraq kif sanciti fl-Artikoli 3 u 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, u fl-artikoli 36 u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta;*

2. *Takkorda dawk ir-rimedji effettivi u xierqa fic-cirkostanzi.*

U dan wara illi ppremetta:

Christian Grech kien akkużat, permezz ta' Att ta' Akkuża ppreżentat mill-Avukat Ġenerali fl-24 ta' Marzu 2011 (nru 6/2011) li, fil-bidu ta' Mejju tas-sena elfejn u sebgħa (2007) u fis- snin ta' qabel, b'diversi atti magħmulin fi żminijiet differenti, li jiksru l-istess disposizzjoni tal-liġi, u li ġew magħmula b'riżoluzzjoni waħda, sar ħati ta' atti ta' ħasil ta' flus billi:

(i) ikkonverta jew trasferixxa proprjeta` meta kien jaf li dik il-proprjeta` tkun direttament jew indirettament inkisbet minn, jew mir-rikavat ta', attivita` kriminali jew minn att jew atti ta' parteċipazzjoni f'attivita` kriminali, għall-iskop ta' jew skopijiet ta' ħabi jew wiri ta' ħaġa b'oħra ta' l-oriġini tal-proprjeta` jew ta' għoti ta' għajnuna lil xi persuna jew persuni involuti jew konċernati f'attivita` kriminali;

(ii) ħeba jew wera ħaġa b'oħra tal-veri xorta, provenjenza, lok, disposizzjoni, moviment ta' jeddijiet rigward, fi jew fuq proprjeta`, meta kien jaf jew jissuspetta li dik il-proprjeta` inkisbet direttament jew indirettament minn attivita` kriminali jew minn att jew atti ta' parteċipazzjoni f'attivita` kriminali;

(iii) akkwista proprjeta` meta kien jaf li l-istess proprjeta` inkisbet jew oriġinat direttament jew indirettament minn attivita` kriminali jew minn att jew atti ta' parteċipazzjoni f'attivita` kriminali;

(iv) irritjena mingħajr skuża raġonevoli proprjeta` meta kien jaf li l-istess proprjeta` inkisbet jew oriġinat direttament jew indirettament minn attivita` kriminali jew minn att jew atti ta' parteċipazzjoni f'attivita` kriminali;

(v) għamel tentattiv ta' xi ħwejjeġ jew attivitajiet definiti fis- sub-paragrafi (i), (ii), (iii) u (iv) ta' hawn fuq, u dan fit-tifsir ta' l-artikolu 41 tal-Kodiċi Kriminali;

(vi) aġixxa bħala kompliċi fit-tifsir ta' l-artikolu 42 tal-Kodiċi Kriminali rigward xi waħda mill-ħwejjeġ jew attivitajiet definiti fis-sub-paragrafi (i), (ii), (iii), (iv) u (v) ta' hawn fuq.

Illi permezz ta' sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, tas-6 t' Ottubru, 2016, il-Qorti wara li rat l-Artikolu 18 tal- Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta kif ukoll l-Artikolu 3 tal-Kap. 373 tal-Ligijiet ta' Malta l-Qorti sabet lill-imputat Christian Grech hati tal-imputazzjonijiet kollha migjuba fil-konfronti tieghu kif minnu ammessi u ikkundannatu tlett (3) snin prigunerija u multa ta' tnejn u tletin elf Ewro (€32,000).

Illi l-esponenti appella fejn talab lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha tirriforma s-sentenza appellata billi tikkonferma dik il-parti fejn hu gie misjub hati tal-imputazzjonijiet kollha migjuba kontra tieghu, fil-waqt li thassar dik il-parti fejn huwa gie kkundannat tlett (3) snin prigunerija u

multa ta' tnejn u tletin elf Ewro (€32,000) u minflok tinfliggi piena aktar gusta u ekwa ghall-kaz liema appell imma gie michud.

Ilmenti Kostituzzjonali

1) Dritt tal-Assistenza Legali

Illi jigi rilevat illi fil-kaz odjern illi sehh fi zmien meta l-esponent ma kellux id-dritt illi jikkonsulta ma' avukat tal-fiducja tieghu, l-esponenti kien irrilaxxa stqarrija lill-Ufficjal Prosekutur liema stqarrija giet rilaxxata mill-esponenti minghajr ma inghata d-dritt ghall-assistenza legali u minghajr ma inghata id-drittijiet naxxenti mir-rule of disclosure peress illi l-ligi Maltija dak iz-zmien ma kienetx tipprovdi ghad-dritt tal-assistenza legali f'ebda hin tal-investigazzjoni, arrest, qabel jew matul l-interrogazzjoni.

Illi ghaldaqstant jirrizulta ampjament car illi f'dan il-kaz, din id-dikjarazzjoni kienet prova kardinali anke peress illi l-istess dikjarazzjoni giet uzata fil-proceduri kriminali u ghalhekk ikkundizzjonat il-kumplament tal-prosegwiment tal-proceduri kriminali.

Illi ghalhekk peress illi l-Ligi fiz-zmien illi fih l-esponent gie investigat ma kienetx tipprovdi ghad-dritt tal-assistenza legali f'ebda hin, qabel jew matul l-investigazzjoni kif ukoll ma kienetx tippermetti li l-persuna investigata access tal-file tal-Pulizija (rule of disclosure) u dan jikkostitwixxi ksur tad-dritt fundamentali tal-esponent ghal smiegh xieraq ai termini tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u Artiklu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem;

Illi l-eskluzjoni totali ta' avukat tal-fiducja tal-esponenti mill-istadju tal-investigazzjoni, huwa leziv tad-drittijijet fundamentali tieghu ghall-smiegh xieraq u kienet ta' pregudizzju kbir ghall-esponenti;

Illi d-dritt tal-assistenza legali ghall-persuni suspettati waqt l-investigazzjoni, bhala aspett tad-dritt fundamentali ghal smiegh xieraq ai termini tal-Artikolu 39 tal Kostituzzjoni u Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem gie stabbilit permezz ta' gurisprudenza kopjuza u kostanti tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem liema dritt gie ritenut illi jigi miksur anke jekk il-persuna suspettata u investigata tibqa' siekta tul il-kors kollu tal-arrest taghha;

Illi fil-kaz Salduz vs. Turkey deciz fis-sebgha u ghoxrin (27) ta' Novembru tas-sena elfejn u tmienja (2008);

"In order for the right to a fair trial to remain sufficiently `practical and effective'..., Art 6 S 1 [of the Convention] requires that as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons to restrict this right. Even where compelling reasons may exceptionally justify denial

of access to a lawyer, such restriction – whatever its justification – must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6...The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction.“ (S55)

Illi inoltre l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-kaz Dayanan v. Turkey (13.10.2009 (II)) irriteniet is-segwenti:

"As emerges from the generally recognized international norms, which the Court accepts and which complement its case-law, a suspect must be afforded assistance by a lawyer as soon as he has been deprived of his liberty, whether or not he is to undergo interrogations.

…

In the instant case it is not disputed that the applicant was not assisted by a lawyer when he was in custody, as such assistance was not allowed by the law in force at the relevant time. In itself, such a systematic restriction based on relevant statutory provisions warrants the conclusion that the requirements of Article 6 have not been met, irrespective of the fact that the applicant remained silent throughout his custody."

Illi inoltre il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fis-sentenza Pischalnikov v. Russia deciza fl-erbgha u ghoxrin (24) ta' Settembru tas-sena elfejn u disgha (2009) spjegat fid-dettal il-funzjonijiet varji u teknici tal-avukat fl-istadju tal-investigazzjoni:

"Having been denied legal assistance, the applicant was unable to make the correct assessment of the consequences his decision to confess would have on the outcome of the criminal case … In the absence of assistance by counsel, who could have provided legal advice and technical skills, the applicant could not make full and knowledgeable use of his rights afforded by the criminal procedural law.."

L-istess principji intqalu mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fis-sentenza Plonka vs. Poland deciza fil-wiehed u tletin ta' Marzu tas-sena elfejn u disgha (2009);

''The Court further reiterates that although not absolute, the right of everyone charged with a criminal offence to be effectively defended by a lawyer, assigned officially if need be, is one of the fundamental features of fair trial (Poitrimol v. France, 23 November 1993, § 34, Series A no. 277-A, and Demebukov v. Bulgaria, no. 68020/01, § 50, 28 February 2008).

The Grand Chamber has recently stressed that in order for the right to a fair trial to remain sufficiently "practical and effective" Article 6 § 1 requires that, as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons to restrict this right. Even where compelling reasons

may exceptionally justify denial of access to a lawyer, such restriction - whatever its justification - must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6. The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction (seeSalduz v. Turkey [GC], no. 36291/02, § 55, 27 November 2008).

In view of the circumstances the guarantee of fairness enshrined in Article 6 required that the applicant had the benefit of the assistance of a lawyer from the very first stage of police questioning. In this regard, it is not for the Court to speculate on what the applicant's reaction or her lawyer's advice would have been had she had access to a lawyer at the initial stage of the proceedings (see Salduz, cited above, § 58).

The Court considers that in the present case the applicant was undoubtedly directly affected by the lack of access to a lawyer during her questioning by the police. Neither the assistance provided subsequently by a lawyer or the adversarial nature of the ensuing proceedings could cure the defects which had occurred during the police custody.
The foregoing considerations are sufficient to enable the Court to conclude that there has been a breach of Article 6 § 1 of the Convention in conjunction with Article 6 § 3 (c). Having regard to this finding, the Government's preliminary objection must be rejected."

Illi ghaldaqstant jirrizulta car u inekwivoku mill-gurisprudenza kopjuza u kostanti tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem illi tali ksur jissussisti awtomatikament mic-cahda tal-access tal-assistenza legali lill-persuna suspettata u dan indipendetament mic-cirkostanzi, karattru, antecedenti, vulnerabbilita' o meno, tal-persuna investigata (Salduz vs Turkey; Brusco vs. France; Panovits vs. Cyprus; Pischalnikov vs Russia; Dayanan vs Turkey; Plonka vs. Poland; Pavlenko vs. Russia; Boz vs Turkey; Demirkaya vs Turkey).

Illi f'Malta l-Qorti Kostituzzjonali wkoll sabet ksur tad-dritt fundamentali ta' smigh xieraq fis-sentenzi Pulizija vs Alvin Privitera u Pulizija vs. Esron Pullicino.

Illi, fil-fatt, fil-kaz Il-Pulizija vs. Alvin Privitera deciza fil-hdax (11) ta' April tas-sena elfejn u hdax (2011), il-Qorti Kostituzzjonali sahqet illi:

"Il-Qorti tikkonkludi li fil-kaz odjern kien hemm lezjoni taddritt tal-appellant ghal smigh xieraq kif sancit fl-Artikolu 6(3)(c) konguntivament mal-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropeja meta huwa ma nghatax l-assistenza legali. Din il-Qorti hi tal-fehma li d-dritt li persuna arrestata tigi assistita minn avukat ghandu jinghata fil-bidunett talinvestigazzjoni u qabel ma dik il-persuna tirrilaxxja stqarrija."

L-istess Qorti Kostituzzjonali fil-kaz Il-Pulizija vs. Esron Pullicino deciza fit-tnax (12) ta' April tas-sena elfejn u hdax (2011) irriteniet illi:

"Ghalhekk, skont il-Qorti ta' Strasbourg, ir-regola hija li akkuzat ghandu jkollu access ghall-avukat fl-istadju bikri tal-investigazzjoni.

...

Din il-Qorti tirrileva li r-raguni li l-Qorti Ewropeja tinsisti fuq id-dritt ghall-assistenza legali fl-istadju inizjali talinvestigazzjoni hija minhabba l-principju li hadd m'ghandu jinkrimina ruhu kif ukoll biex jinzamm bilanc bejn iddrittijiet tal-akkuzat u dawk tal-prosekuzzjoni."

Illi izda l-Qrati Kostituzzjonali ma baqghux isegwu l-pronunzjament kemm tal-Qorti Ewropea kif ukoll is-sentenza precedenti ta' Esron Pullicino u Alvin Privitiera. Fil-fatt, nonostante illi l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem b'diversi sentenzi rriteniet illi n-nuqqas wahdu ta' assistenza legali jikkostitwixxi lezjoni tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem, il-Qorti Kostituzzjonali ta' Malta b'diversi sentenzi bdiet tinterpreta d-dritt ghall-assistenza legali b'mod iktar restrittiv fejn sahqet ghall-htiega ta' elementi ohra fosthom vulnerabbilita' tal-interrogat u l-karattru antecedenti tieghu.

Illi izda l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem b'sentenza fl-ismijiet Mario Borg vs. Malta datata tnax (12) ta' Jannar tas-sena elfejn u sittax (2016) sabet lezjoni tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem senjatament dawk taht l-Artikolu 6 (1) u (3) tal-Konvenzjoni Ewropea. F'dan ir-rigward il-Qorti rriteniet illi d-dritt tal-assistenza legali ghandha tkun ir-regola generali u tali dritt ghandu jinghata mill-istadju inizjali tal-investigazzjoni salv f'cirkustanzi eccezzjonali. Kompliet ittenni li d-dritt tad-Difiza jkun ippregudikat meta persuna taht invesitgazzjoni taghti stqarrija fejn tinkrimina lilha nnifisha minghajr ma tkun inghatat id-dritt illi tikkonsulta ma' avukat tal-fiducja taghha. Inoltre, l-istess Qorti rriteniet illi c-cahda sistematika ta' dan id-dritt huwa leziv tal-Artikolu 6 u cioe' dak ghal smiegh xieraq. Fil-fatt, l-istess Qorti sahqet illi:

"(i) General principles

56. Early access to a lawyer is one of the procedural safeguards to which the Court will have particular regard when examining whether a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination. These principles are particularly called for in the case of serious charges, for it is in the face of the heaviest penalties that respect for the right to a fair trial is to be ensured to the highest possible degree by democratic societies (see Salduz v. Turkey [GC], no. 36391/02, § 54, ECHR 2008).

57. The Court reiterates that in order for the right to a fair trial to remain sufficiently "practical and effective" Article 6 § 1 requires that, as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons

to restrict this right. Even where compelling reasons may exceptionally justify denial of access to a lawyer, such restriction – whatever its justification – must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6. The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction (see Salduz, cited above, § 55).

58. Denying the applicant access to a lawyer because this was provided for on a systematic basis by the relevant legal provisions already falls short of the requirements of Article 6 (ibid., § 56).

(ii) Application to the present case

59. The Court observes that the post-Salduz case-law referred to by the Government (paragraph 53 in fine) does not concern situations where the lack of legal assistance at the pre-trial stage stemmed either from a lack of legal provisions allowing for such assistance or from an explicit ban in domestic law.

60. The Court notes that it has found a number of violations of the provisions at issue, in different jurisdictions, arising from the fact that an applicant did not have legal assistance while in police custody because it was not possible under the law then in force (see, for example, Salduz, cited above, § 56; Navone and Others v. Monaco, nos. 62880/11, 62892/11 and 62899/11, §§ 81-85, 24 October 2013; Brusco v. France, no. 1466/07, § 54, 14 October 2010; and Stojkovic v. France and Belgium, no. 25303/08, §§ 51-57, 27 October 2011). A systemic restriction of this kind, based on the relevant statutory provisions, was sufficient in itself for the Court to find a violation of Article 6 (see, for example, Dayanan v. Turkey, no. 7377/03 §§ 31-33, 13 October 2009; Yeşilkaya v. Turkey, no. 59780/00, 8 December 2009; and Fazli Kaya v. Turkey, no. 24820/05, 17 September 2013).

61. In respect of the present case, the Court observes that no reliance can be placed on the assertion that the applicant had been reminded of his right to remain silent (see Salduz, cited above, § 59); indeed, it is not disputed that the applicant did not waive the right to be assisted by a lawyer at that stage of the proceedings, a right which was not available in domestic law. In this connection, the Court notes that the Government have not contested that there existed a general ban in the domestic system on all accused persons seeking the assistance of a lawyer at the pre-trial stage (in the Maltese context, the stage before arraignment).

62. It follows that, also in the present case, the applicant was denied the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons. This already falls short of the requirements of Article 6 namely that the right to assistance of a lawyer at the initial stages of police interrogation may only be subject to restrictions if there are compelling reasons (see Salduz, cited above, §§ 52, 55 and 56).

63. There has accordingly been a violation of Article 6 § 3 (c) taken in conjunction with Article 6 § 1 of the Convention.

Illi addirittura fil-"consenting opinion" tieghu l-Imhallef Pinto De Albuquerque qal illi l-interpretazzjoni li l-Qorti Kostituzzjonali ta' Malta kienet qed taghti ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea ta' Salduz, fi proceduri simili ghal tal-protestant, kienet tammonta ghal "breach of the "constitutional instrument of European public order" and its "peremptory character". Aktar minn hekk, l-istess Imhallef sahaq illi "In other words, the Government is claiming that Salduz did not posit a principle of law and therefore national courts may depart from it when the facts of a case are not exactly the same as those in Salduz. This view not only downgrades Salduz to the rank of a strictly fact-sensitive understatement by the Grand Chamber, but, worse still, reflects a wrong and worrying methodological perspective on the Court's role and the legal force of its judgments.

Illi finalment jinghad li l-istess consenting opinion tkompli tikkontradici l-posizzjoni li hadet il-Qorti Kostituzzjonali fl-interpretazzjoni ta' dan id-dritt fundamentali. Fil-fatt l-istess opinjoni tghid hekk:

In spite of the crystal-clear course taken by the Court towards reinforcing the right to legal assistance for defendants from the very beginning of the investigation and particularly when in police custody or during police questioning, the Constitutional Court of Malta chose to contradict the letter and the spirit of the Grand Chamber's judgment, introducing a broadly formulated caveat to its applicability: the vulnerability of the defendant. No plausible grounds were given for this radical change from the same Constitutional Court's prior case-law, which had specifically denied the "decisive" role of the age or vulnerability factor in the determination of the Salduz right to legal assistance. Worse still, no specifics were provided as to the relevant characteristics of vulnerable persons. On this fragile legal basis, the impact of the Grand Chamber case-law was, in practical terms, limited to "exceptional" cases.

Illi ghalhekk sentenzi sussegwenti tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) u anke tal-Qorti Kostituzzjonali segwew il-pozizzjoni mehuda ta' Mario Borg fejn fost l-ohrajn fis-sentenza Malcolm Said vs. Avukat Generali datata erbgha u ghoxrin (24) ta' Gunju tas-sena elfejn u sittax (2016) filwaqt illi ghamlet referenza ghas-sentenza ta' Mario Borg vs Malta surreferita sahqet illi:

17. Għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fil-każ ta' Charles Stephen Muscat u sentenzi oħra mogħtija wara hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata billi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-proċess

kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli fid-dawl tas-sentenza fuq imsemmija ta' Borg v. Malta mogħtija dan laħħar mill-Qorti Ewropea.

18. Din il-qorti għalhekk illum hi tal-fehma li ma jkunx għaqli li tinsisti fuq linterpretazzjoni li kienet tat fil-każ ta' Muscat, għalkemm ittenni li għadha temmen illi hija interpretazzjoni korretta, proporzjonata u ta' buon sens.

19. Is-sentenza ta' Borg iżda għandha tinqara wkoll fid-dawl tas-sentenza l-oħra, ukoll fuq imsemmija, tal-istess Qorti Ewropea fil-każ ta' Dimech fejn il-qorti tenniet illi trid tqis il-proċess fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq, u għalhekk, fejn il-proċess kriminali, bħal fil-każ tallum, għadu għaddej, trid tistenna li jintemm il-proċess biex tqisu flintier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq.

20. Madankollu, fil-każ tallum il-qorti hija tal-fehma li ma jkunx għaqli li lproċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija tal-attur għax tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in-nuqqas ta' għajnuna ta' avukat ma kienx nuqqas li ma jista' jkollu ebda konsegwenza ta' preġudizzju għall-attur billi fl-istqarrija tiegħu l-attur ammetta l-ħtija. Fiċ-ċirkostanzi huwa xieraq illi, kif qalet l-ewwel qorti, ma jsir ebda użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali.

21. Dan ma jfissirx illi l-istqarrija ttieħdet bi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-attur; fid-dawl ta' dak kollu li ngħad fuq, partikolarment is-sentenza ta' Dimech il-ksur iseħħ jekk u meta jsir użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali. Anzi, meta tqis illi fl-istqarrija l-attur ta informazzjoni utli biex jistgħu jinqabdu terzi li jittraffikaw id-droga, il-pulizija kellha raġuni tajba biex tinterroga lill-attur minnufih biex tikseb din l-informazzjoni kemm jista' jkun malajr.

22. Għalhekk il-qorti sejra tilqa' dan l-aggravju fis-sens biss li tgħid illi ma kienx hemm ksur tad-dritt tal-attur għal smigħ xieraq meta tteħditlu listqarrija, iżda, biex ma jseħħx dak il-ksur waqt il-proċess kontra lattur, ma hijiex sejra tħassar l-ordni tal-ewwel qorti għat-tneħħija talistqarrija mill-inkartament tal-proċess. Għalhekk ukoll (bla ħsara għal dak li sejjer jingħad dwar dewmien) ma huwiex il-każ li l-attur jingħata rimedju ulterjuri fil-forma ta' kumpens monetarju, u l-qorti sejra tħassar dik il-parti tas-sentenza appellata fejn l-ewwel qorti ikkundannat lillkonvenuti jħallsu lill-attur elfejn u ħames mitt euro (€2,500) bħala kumpens għat-teħid tal-istqarrija.

Illi din is-sentenza giet konfermata b'diversi sentenzi ohra tal-Qorti Kostituzzjonali fosthom Aaron Cassar vs. Avukat Generali et datata hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u sittax (2016) u Daniel Alexander Holmes vs. Avukat Generali et datata tlieta (3) ta' Mejju tas-sena elfejn u sittax (2016).

Illi sahansitra anke l-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Superjuri) fis-sentenza fl-ismijiet The Republic of Malta vs Chukwudi Samuel Onyeabor datata l-ewwel (1) ta' Dicembru tas-sena elfejn u sittax (2016) sahqet illi:

10. In the present case, respondent Onyeabor was interrogated by the Police without having been granted access to a lawyer – notwithstanding his request for a lawyer, which was denied and this as at the time there was "a systemic restriction applicable to all accused persons". Respondent thus made a statement on the 4th February 2008 without such legal assistance.

…

12. Nor has appellant Attorney General adduced any "compelling reasons" which may have justified denying respondent Onyeabor access to a lawyer at the interrogation stage.

13. While the statement in question of the accused has not been shown to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement as laid down in article 658 of the Criminal Code, nevertheless, for the reasons stated above, the denial of the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons must today be held to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement.

14. For these reasons the Attorney General's appeal requesting the reversal of that part of the judgement delivered by the Criminal Court on the 17th March 2016 in the names The Republic of Malta vs Chukwudi Samuel Onyeabor whereby that Court upheld the first preliminary plea and declared the statement released by the accused as inadmissible, is denied and judgement is confirmed. Orders that the record be remitted to the Criminal Court for the continuation of proceedings against the said Chukwudi Samuel Onyeabor.

Illi inoltre fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet Il-Pulizija vs. Joseph Camilleri deciza fil-hamsa u ghoxrin (25) ta' Frar tas-sena elfejn u sittax (2016), il-Qorti filwaqt li ghamlet referenza ghal diversi sentenzi (hawn fuq ikkwotati) sahqet is-segwenti:

Illi d-dritt ghal smiegh xieraq kif sancit fl-artikolu 6(1) u l-artikolu 6(3)(c) tal-Konvenzjoni Ewropeja gie estiz mill-gurisprudenza ewropeja mhux biss ghal jedd li ghalih hija intitolata l-persuna akkuzata matul il-proceduri penali fil-qorti izda ukoll ghal hekk imsejjah pre-trial stage u cioe' ghall-istadju meta persuna tkun giet arrestata u ser tigi interrogata. Dina l-fehma ghalhekk tfisser illi l-artikolu 6(3)(c) li jipprovdi dwar l-assientenza

legali ghandu isib applikazzjoni anke fl-istadju ta'linterrogazzjoni tal-persuna suspettata. Dana ghaliex huwa principju stabbilit fis-sistema penali taghna illi persuna ghandha titqies li hija innocenti sakemm ma tigix misjuba hatja minn qorti gudizzjarja. Kwindi hija ghandha dritt illi ma tinkriminax ruhha bl-ebda mod u dana sa mill-istadju inizjali ta'l-interrogazzjoni. Sabiex dana id-dritt jigi salvagwardjat ghalhekk kull persuna ghandha d-dritt li tikseb l-assistenza legali u dana sabiex tkun fl-ahjar pozizzjoni illi thejji d-difiza taghha. Dana huwa vitali billi fis-sistema penali taghna il-konfessjoni tal-persuna akkuzata hija prova ewlenija fil-process gudizzjarju istitwit kontra taghha.

Il-Qorti Kostituzzjonali, madanakollu kienet recentement ziedet linji gwida ohra ghal gudikant li ikollu f'idejh id-decizjoni dwar jekk ghandux jiehu kont ta' stqarrija tal-interrogat bhala prova in atti sabiex jasal ghal gudizzju tieghu. Gie deciz illi fuq kollox ghandu jittiehed kont tal-fattispecje ta' kull kaz fost ohrajn il-vulnerabbilita tal-persuna li tkun qed tigi interrogata (fosthom l-eta, il-precedenti penali) l-jedd li lpersuna interrogata kellha biex tibqa' siekta u ma twegibx ghal dawk il-mitoqsijiet li jistghu jinkriminawh, l-inattivita da parti ta'l-akkuzat milli jipprova jattakka l-validita ta'l-istqarrija tieghu mill-bidunett tal-proceduri, l-provi l-ohra li hemm fl-atti, fost ohrajn.

...

Maghdud dan allura jidher illi r-regola hi li l-Artikolu 6(1) abbinat ma'l-artikolu 6(3)(c) jitlob li jkun hemm dritt ta' avukat fl-istadju tal-investigazzjoni tal-pulizija, sakemm ma jigix ippruvat li hemm ragunijiet impellenti ghaliex dan id-dritt ghandu jigi ristrett. Illi allura meta l-ligi domestika teskludi dan il-jedd u dan b'mod sistematiku billi ma ikunx hemm disposizzjoni ad hoc li taghti dan il-jedd lil persuna arrestata, ikun hemm il-periklu li isehh lezjoni tad-dritt tal-persuna akkuzata ghal smiegh xieraq anke f'dawk il-kazijiet estremi fejn ma ikun hemm l-ebda dikjarazzjoni inkriminanti f'dawn l-istqarrijiet. Illi fil-kaz deciz quddiem il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet Navone vs Monaco, nstab li kien hemm lezjoni billi l-akkuzat ma kellux jedd ghall-assistenza ta'l-avukat matul linterrogazzjoni similment billi l-ligi tal-pajjiz ma kenitx tippermettieha. (ara ukoll Yesilkaya vs Turkey – 59780/00 08/12/2009, Fazli Kaya vs Turkey – 24820/05 17/09/2015).

Dan il-jedd gie anke estiz fil-kaz fejn l-akkuzat kien gie moghti il-jeddijiet kollha vigenti skont il-ligi ta' pajjizu inkluz allura il-jedd tieghu ghas-silenzju u fil-fatt huwa kien ezercita dan il-jedd u ma wiegeb ghall-ebda mistoqsija lilu maghmula. Il-Qorti xorta wahda sabet li kien hemm vjolazzjoni ta'l-artikolu 6(3) u dan ghaliex ma kienx ikkonsulta ma avukat biex ifissirlu il-jeddijiet tieghu skont il-ligi dwar id-dritt tieghu ghas-silenzju

u id-dritt li ma jinkriminax ruhu b'dan ghalhekk illi l-Qorti implikat illi t-twissija moghtija mill-ufficjali investigattiv ma hijiex bizzejjed.

...

Illi dan l-Ewwel Qorti ma setatx taghmlu u allura din il-Qorti ser tilqa' dan l-aggravvju imressaq 'il quddiem mill-appellanti u ghalhekk ser tiskarta l-istqarrija ta'l-appellanti rilaxxjata fis-17 ta' April 2002 bhala prova u dan fid-dawl tad-decizjonijiet hawn fuq iccitati.

Illi ssir referenza wkoll ghas-sentenza fl-ismijiet Il-Pulizija vs Claire Farrugia deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fejn intqal hekk:

Filwaqt li din il-Qorti taqbel ma' dawn il-kunsiderazzjonijiet, dak li ghandha quddiemha din il-Qorti permezz tal-appell prezentat mill-appellanta jirrigwarda l- inammissibilta' tal-istqarrijiet peress li ttiehdu minghajr ma l-appellanta kellha d- dritt li jkollha prezenti l-avukat maghha u dan skont l-appellanta jikkostitwixxi lezjoni tad-drittijiet fundamentali taghha senjatament id-drittijiet tal-appellanta ghal smiegh xieraq kif sanciti fl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u fl-artikolu 6 tal- Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem.

Ghalhekk jirrizulta li dan l-ewwel aggravju m'huwiex imsejjes fuq dak li l-Qorti ddeciediet u fuq dak sottomess quddiem l-Ewwel Qorti izda l-ewwel l-aggravju fl- appell jirrigwarda l-fatt li fiz-zmien meta ttiehdu z-zewg stqarrijiet, il-ligi ma kinitx tiprovdi ghad-dritt li persuna tkun assistita waqt l-ghoti tal-istqarrija. In linea tal- izvillup gurisprudenzjali tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u tat- trasposizzjoni tad-Direttiva 2013/48/EU fil-ligi Maltija, kull persuna ghandha dritt li tkun assistita mill-bidu nett tal-investigazzjonijiet u ghalhekk anke waqt l-ghoti tal- istqarrija. Il-legislazzjoni Sussidjarja 9.24 tiprovdi ghal Regolamenti dwar il-procedura waqt l-interrogazzjoni ta' persuni suspettati u persuni akkuzati bl-Avviz Legali 102 tal-2017.

Jirrizulta li l-appellanta kienet hi stess li rrifjutat id-dritt li tikkonsulta ma' Avukat qabel l-ghoti tal-istqarrijiet kif anke jirrizulta mit-twissija li tidher a fol 28 li taqra:

'Twissija moghtija mill-Ispettur Spiridione Zammit fil-presenza ta' WP167 J. Grech li m'intix obbligat li titkellem sakemm ma tkunx tixtieq li titkellem, imma dak li tghid jista' jingib bi prova, wara li gejt moghti d-dritt li stajt tikkonsulta jew tigi assisti mill-Avukat jew prokuratur Legal tal-fiducja tieghek u int ghazilt li ma tixtieqx tikkonsulta jew tigi assistit.'

Il-kliem uzati f'dik it-twissija hija 'int ghazilt li ma tixtieqx tikkonsulta jew tigi assistit', ma jirrizultax jekk il-kliem 'tigi assistit' jirreferix ghal qabel l-istqarrija jew matul. Madankollu tenut kont tal-fatt li l-ligi fiz-zmien li l-appellanta ghamlet iz-zewg stqarrijiet ma kinitx tiprovdi d-dritt li tkun

assistita waqt it-tehid tal-istqarrija jikkonferma li l-kliem 'tigi assistit' f'dik it-twissija qieghed jirreferi ghal qabel l-ghoti tal-istqarrija. Din il-Qorti tikkunsidra wkoll li l-fatt li l-appellanta irrifjutat id-dritt li tikkonsulta ma Avukat qabel l-istqarrija kif kellha kull dritt li taghmel, ma jfissirx li hi kienet ser tirrifjuta li tkun assistita matul l-interrogazzjonijiet li kieku kellha d-dritt. Ghalhekk din il-Qorti, kuntrarjament ghal dak li stqar l-Avukat Generali fin- nota tieghu ma tistax tintepreta' r-rinunzja tal-appellanta milli tikkonsulta ma' Avukat qabel it-tehid tal-istqarrija bhala rinunzja tacita ghad-dritt li jkun hemm prezenza ta' Avukat waqt it-tehid tal-istqarrijiet u dan stante li fiz-zmien tat-tehid tal- istqarrijiet, il-ligi ma kinitx tipprovdi ghal dan id-dritt u ghalhekk l-appellanta ma kellha l-ebda ghazla x'taghmel rigwardanti l-prezenza o meno ta' Avukat waqt l- interrogatorju.

Tenut kont ta' dan, din il-Qorti sabiex ma jigux lezi d-drittijiet tal-appellanta sejra tiskarta iz-zewg stqarrijiet maghmulha mill-appellanta u tiddikjarahom inammissibli.

F'każ iżjed riċenti deċiż mill-Qorti Kostituzzjonali nhar is-27 ta' Settembru 2019, fl-ismijiet Graziella Attard vs Avukat Ġenerali, f'liema każ il-posizzjoni legali fit-teħid ta' stqarrija kienet dik adoperata qabel l-10 ta' Frar 2010 u għalhekk qabel ġie fis-seħħ id-dritt ta' persuna suspettata jew arrestata li tottjeni parir legali qabel l-interrogatorju tagħha, wara li rreferiet ukoll għall-każ ta' Beuze v. Belgium, l-istess Qorti kkonkludiet illi:

"10. Madanakollu, billi ċ-ċirkostanzi fejn il-persuna interrogata tista' ma titħalliex tkellem avukat huma l-eċċezzjoni aktar milli r-regola, u din il-qorti għandha s-setgħa li tagħti rimedju fejn issib li disposizzjoni li tħares dritt fondamentali mhux biss "qiegħda tiġi" iżda wkoll meta "tkun x'aktarx sejra tiġi miksura", din il-qorti hija tal-fehma, kif osservat fis-sentenza mogħtija fl-24 ta' Ġunju 2016 fl-ismijiet Malcolm Said v. Avukat Ġenerali, illi ma jkunx għaqli – partikolarment fid-dawl ta' inkonsistenzi fis- sentenzi tal-Qorti Ewropea li joħloq element ta' imprevedibilità, kif jixhdu l-posizzjonijiet konfliġġenti li ħadet fil-każ ta' Borg u f'dak ta' Beuze – illi l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija mogħtija mill-attriċi lill-pulizija għaliex tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in- nuqqas ta' għajnuna ta' avukat ma kienx nuqqas li ma jista' jkollu ebda konsegwenza ta' preġudizzju għall-attriċi, aktar u aktar meta fl-istqarrija ammettiet sehma fir-reat." [enfasi ta' din il-Qorti]

Fl-istess sentenza, il-Qorti Kostituzzjonali tenniet ukoll is-segwenti:

"18. Il-qorti tqis illi l-ordni li l-istqarrija titneħħa mill-inkartament, aktar milli rimedju għal ksur li, wara kollox, għadu ma seħħx, huwa garanzija tal-integrità tal-proċess u wkoll fl-interess pubbliku, biex ma jiġrix l- proċess kontra l-attriċi jkollu jitħassar wara li jintemm, b'ħela ta' ħin u riżorsi, li tkun forma oħra ta' inġustizzja għax il-liġijiet għandhom iħarsu mhux biss lil min hu mixli b'reat iżda wkoll lil min jista' jkun vittma ta' reat.

19. Il-qorti għalhekk terġa' ttenni li ma jkunx għaqli li jsir użu mill- istqarrija waqt il-proċess kriminali ...".

Ir-rikorrenti qed iqis ukoll illi riċenti fis-sentenza tagħha tas-7 ta' Jannar 2020 fl- ismijiet Il-Pulizija vs Carmel Polidano, Michael Mercieca, Omissis, il-Qorti tal-Appell Kriminali għamlet rassenja tal-ġurisprudenza l-iżjed riċenti, kemm tal- Qrati Maltin kif ukoll tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem dwar din il- kwistjoni u rrikonixxiet illi kien hemm tibdil sostanzjali fid-deċiżjonijiet mogħtija mill-Qorti Ewropea dwar dan il-punt. Il-Qorti għamlet referenza għal Beuze v. Belgium, kif ukoll għas-sentenzi tal-Qrati Maltin li rreferew għal din id-deċiżjoni, fosthom Il-Pulizija vs Maximilian Ciantar tal-Qorti tal-Appell Kriminali tas-27 ta' Frar 2019, fejn il-Qorti straħet fuq l-istqarrija tal-imputat, abbinata ma' provi oħrajn, minkejja li l-imputat ma ngħatax id-dritt li jkun assistit minn avukat waqt l-interrogatorju tiegħu, fil-waqt illi kien ingħata l-jedd għall- parir legali qabel tali interrogatorju, Paul Anthony Caruana vs Avukat Ġenerali et fuq ċitata, kif ukoll Stephen Pirotta vs Avukat Ġenerali et tas-27 ta' Settembru, 2019 fejn il-Qorti Kostituzzjonali sabet li r-rikorrenti ma ġarrab ebda ksur tal-jedd tiegħu għal smiegħ xieraq bil-fatt illi ma kienx ingħata l- għajnuna ta' avukat waqt l-interrogazzjoni tiegħu u dan wara li kkunsidrat illi:

"Fil-każ tallum ma jista' jkun hemm ebda dell ta' dubju li l-attur kien ħati tal-imputazzjonijiet imressqa kontra tiegħu, kif wara kollox għarfet l-ewwel qorti stess. L-ewwel qorti għarfet ukoll illi l-qrati ta' ġurisdizzjoni kriminali waslu għall-konklużjoni tal-ħtija tal-attur bis-saħħa ta' xiehda oħra barra l-istqarrija tiegħu. Meqjus il-proċess kriminali fl-intier tiegħu, ma jistax jingħad illi l-attur ma ngħatax smigħ xieraq: kellu għarfien tal-provi kollha mressqa kontrih u ma ntweriex li nżamm mistur xi tagħrif li kellha l-pulizija; kellu għajnuna ta' avukat waqt il-proċess quddiem il-qorti; kellu fakoltà jressaq xhieda u jagħmel konto-eżami tax-xhieda tal-prosekuzzjoni; instab ħati bis-saħħa ta' xiehda oġġettiva li, ukoll jekk ma tqisx l-ammissjoni tiegħu, rabtitu mal-inċident u ma setgħetx tħalli dubju dwar il-ħtija tiegħu."

Il-Qorti tal-Appell Kriminali rreferiet ukoll għas-sentenza mogħtija ricentement fl-ismijiet Farrugia vs. Malta, reża finali fis-7 ta' Ottubru 2019, mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem, li wkoll ikkonfermat il-posizzjoni li ttieħdet fil-każ ta' Beuze u kompliet hekk:

"Illi l-izvillup fl-interpretazzjonijiet dwar il-jedd ta' smiegh xieraq kif moghtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fosthom fis-sentenzi sucitati fl-ismijiet 'Beuze vs Belgium' moghtija mill-Grand Chamber u s-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet 'Farrugia vs. Malta' gia gie rifless fil-pozizzjoni li l-Qorti Kostituzzjonali u l-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) qeghdin jiehdu meta jikkunsidraw jekk kienx hemm ksur tal-jedd ta' smiegh xieraq. Jirrizulta li hemm zvillup fis-sens li l-fatt li stqarrija tkun

ittiehdet minghajr il-prezenza tal-Avukat skont dawn l-ahhar sentenzi mhumiex awtomatikament jigu kkunsidrati bhala li jiksru d-dritt ghal smiegh xieraq izda li qieghed jittiehed kont tal-proceduri fit-totalita' taghhom sabiex jigi determinat jekk kienx hemm lezzjoni o meno tad-dritt ghal smiegh xieraq."

Fis-sentenza tagħha Il-Pulizija vs Carmel Polidano et imbagħad, il-Qorti tal- Appell Kriminali kkonkludiet illi:

"Din il-Qorti temfasizza li d-dritt li suspettat ikollu Avukat prezenti minn stadju bikri tal-investigazzjoni mhijiex limitata ghal persuni kkunsidrati vulnerabbli. Anke persuni li kellhom diversi kundanni precedenti kontra taghhom u li ghalhekk huma intizi fil-mod ta' kif jittiehdu l-interogazzjonijiet kif ukoll persuni li l-Avukat Generali jirreferi ghalihom bhala b'esperjenza f'varji oqsma tan-negozju ukoll ghandhom dritt li jkollhom Avukat prezenti minn stadju bikri tal-investigazzjoni. Il-ligi ma tiddistingwix bejn persuna u ohra. Huwa d-dritt ta' kull persuna li jkun assistit minn Avukat anke matul l-interrogazzjoni. Mhuwiex kontestat li fiz-zmien li ttiehdu l-istqarrijiet kif ukoll ix-xhieda ta' uhud mill-akkuzati quddiem l-espert Vincent E. Ciliberti fl-istadju tal-inkjesta, l-ligi ma kinitx taghti jedd lil suspettati biex ikollhom Avukat prezenti waqt it-tehid tal-istqarrija. Biss pero' issa li l-ligi tipprovdi ghal dan id-dritt, huwa rikonoxxut u accettat li d-dritt ghal smiegh xieraq ghandu jigi rispettat minn stadju bikri tal-investigazzjoni.

Din il-Qorti filwaqt li tirrikonoxxi li kien hemm zvilupp sinifikattiv f'dawn l-ahhar xhur, fejn il-Qrati qeghdin iharsu lejn il-proceduri fit- totalita' taghhom sabiex jigi deciz jekk kienx hemm lezzjoni tad-dritt ghal smiegh xieraq, din il-Qorti tissotolinea li bl-ebda mod ma hemm uniformita' fil-kunsiderazzjonijiet u decizjonijiet tal-Qrati dwar jekk stqarrijiet u dikjarazzjonijiet mehuda matul l-investigazzjoni minghajr id- dritt tal-prezenta tal-Avukat jilledux id-dritt ghal smiegh xieraq. Din il- Qorti ma ghandha l-ebda kompetenza biex tiddeciedi dwar lezjoni o meno ta' dritt fundamentali izda trid tiddeciedi biss jekk ghandhiex tiehu in konjizzjoni stqarrijiet u dikjarazzjonijiet ohra fl-istadju tal-investigazzjoni minghajr id-dritt li suspettati jkunu assistiti minn Avukat. Din il-Qorti ghalhekk tqis li gialadarba qieghdin fi stadju ta' revizjoni, filwaqt li bl- ebda mod ma hija tiddikjara li sehh xi ksur tad-dritt ghal smiegh xieraq, tiddeciedi li sabiex ma jkunx hemm ir-riskju ta' xi ksur, kwalunkwe dikjarazzjoni, stqarrija jew xhieda moghtija mill-imputati Carmel Polidano, Michael Mercieca u Muhammad Saleem fl-istadju tal- investigazzjoni u l-inkjesta minghajr il-prezenza tal-Avukat bhala inammissibli."

Ghalhekk id-dikjarazzjoni maghmula mill-esponenti inghataw fi zmien meta huwa ma setax jikkonsulta mal-avukat tal-ghazla tieghu u ghalhekk ma setax jigi spjegat lilu l-konsegwenzi ta' dak li kien qieghed jghid. Ghaldaqstant il-fatt illi dawn id-dikarazzjonijiet gew ammessi fil-proceduri kriminali u l-fatt illi l-esponenti ma inghatax access ghal file tal-Pulizija

(rule of disclosure) ikkundizzjona b'mod negattiv l-andament, il-procediment u l-ezitu tal-proceduri quddiem il-Qrati Kriminali.

2) Il-Funzjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminali

Illi inoltre l-esponenti ma inghatax smigh xieraq stante illi hija l-prassi fil-Qrati tal-Appell illi jillimitaw il-funzjoni taghhom stess ghal wahda ta' review u dan iwassal ghal nuqqas ta' smigh xieraq b'mod specjali fin-nuqqas, fissistema legali ta' Malta, tat-tielet grad ta' revizjoni fil-forma ta' Qorti Suprema jew revizjoni ekwivalenti.

Illi specjalment f'kazijiet ta' reati fejn hemm latitudni ta' piena mill-aktar wiesgha, m'huwiex sufficjenti illi l-Onorabbli Qorti tal-Appell tezamina biss jekk il-piena hijiex fil-parametri (esageratament wesghin) tal-Ligi, stante illi tenut kont tal-istess latitudni ta' piena, anke piena entro l-parametri mhux necessarjament tfisser piena gusta ghall kaz u dan bi ksur tal-art 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artiklu 6 tal-Konvenzjoni;

Illi l-Artiklu 428 (6) tal-Kodici Kriminali, Kap 9, tal-Ligijiet ta' Malta, illi jitkellem fuq is- setgha tal-Qorti tal-Appell Kriminali meta jkun hemm appell biss fuq il-mertu minn sentenza tal-Qorti tal-Magistrati bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali jipprovdi illi:

(6) Jekk l-appell ikun biss fuq il-mertu tal-kawża, il-qorti superjuri għandha tiddeċidi l-kawża billi twettaq, tbiddel jew tħassar is-sentenza li minnha jkun sar appell.

Illi l-ebda artikolu tal-Kodici Kriminali ma jipprovdi kif huwa prassi illi Qorti tal-Appell Kriminali ma tiddisturbax l-apprezament dwar il-provi maghmul mill-Ewwel Qorti u fil-fatt tali pronunzjament johrog biss mill-Gurisprudenza izda mhux mil-ligi. Illi jekk il-Qorti tal-Appell Kriminali ma taghmilx tali ezercizzju hi tkun qed tillimita l-funzjoni taghha ghal wahda ta' review u dan iwassal ghal nuqqas ta' smigh xieraq b'mod specjali fin-nuqqas, fissistema legali ta' Malta, tat-tielet grad ta' revizjoni fil-forma ta' Qorti Suprema jew revizjoni ekwivalenti.

Illi fi kwalunkwe kaz il-ligi taghna u kif ukoll l-gurisprudenza nostrana jesigu illi l-prosekuzzjoni ghandha tipprova l-kaz taghha lil hinn minn kull dubju dettat mir-raguni. Ghaldaqstant huwa mehtieg illi l-provi illi kellhom jitressqu mill-prosekuzzjoni jkunu l-ahjar prova. Madankollu l-esponenti ma kien jehtieglu jipprova xejn fil-process kontra tieghu, aktar u aktar jekk il-prosekuzzjoni ma tipproduciex l-ahjar prova. Illi f'dan il-kaz l-esponenti jirrileva illi l-Prosekuzzjoni naqset milli tipprova l-kaz taghha lil hin minn kull dubju dettat mir-raguni u dan kif rikjest ad validitatem mil-Ligi Kriminali.

Illi l-esponent jirrileva illi huwa minnu illi l-funzjoni tal-Qorti Kostituzzjonali mhuwiex li sservi bhala terzo grado di appello. Fil-fatt, fis-sentenza li tat fit-2 ta` Ottubru 2001 fil-kawza fl-ismijiet Domenico Savio Spiteri vs Avukat Generali et, il-Qorti Kostituzzjonali ghamlet referenza ghad-dottrina u ghall-gurisprudenza:-

" ... fis-sentenza "Nicholas Ellul vs Kummissarju talPulizija" (Appell Kostituzzjonali, 22 ta` Mejju 1991 - Vol.LXXV.i.240) intqal illi:-

"Dwar f`hiex ma kienx hemm fair trial, jew smiegh xieraq, ir-rikorrent prattikament ma jghid xejn, hlief li jallega li l-Qorti Istruttorja interpretat hazin id- disposizzjonijiet tal-Kodici Kriminali applikabbli ghall – in genere u reperti; il-Qorti Istruttorja interpretat korrettament id-disposizzjonijiet relevanti anki fuq l-iskorta ta` gurisprudenza kostanti talQrati ta` kompetenza Kriminali, izda fi kwalunkwe kaz din m`hix materja kostituzzjonali u din il-Qorti m`ghandha ebda kompetenza fir-rigward."

Fil-ktieb "Article 6 of the European Convention on Human Rights – The right to a fair trial" (Andrew Grotrian, 1994) l-awtur qal hekk:-

"The question of whether proceedings have been `fair` is of course quite separate from the question of whether the tribunal`s decision is correct or not. As the Commission has frequently pointed out under it so-called `fourth instance formula`, it has no general jurisdiction to consider whether domestic courts have committed errors of law or fact, its function being to consider the fairness of the proceedings."

L-istess kien riaffermat fid-decizjoni li tat il-Qorti Kostituzzjonali fil-21 ta` Jannar 2010 fil-kawza fl-ismijiet Peter Paul Muscat vs Mario Muscat pro et noe, fejn inghad :-

"Illi fir-rigward tar-rwol ta` din il-Qorti kif adita mir-rikorrent, din il-Qorti tibda billi tghid li taqbel mal-intimati li l-funzjoni taghha fl-istharrig taghha tal-ilment kostituzzjonali jew konvenzjonali mressaq mir-rikorrent m`ghandux jissarraf f`appell iehor mis- sentenzi kontestati. Fuq dan, jaqbel ir-rikorrent ukoll.

Illi jigi rilevat illi l-Qorti hija moghtija s-setgha li, f`kaz ta` ilment dwar ksur tad-dritt fondamentali tal-persuna ghal smigh xieraq quddiem qorti indipendenti u imparzjali, tistharreg l-imgiba ta` kull Qorti ohra, imqar jekk tkun wahda gerarkikament oghla minnha. Izda din is-setgha wiesgha hija limitata fis- sens li l-Qrati ta` gurisdizzjoni kostituzzjonali m`ghandhomx iqisu jekk il-Qrati mixlija bi ksur ta` jedd ta` smigh xieraq ikkommettewx zball ta` ligi jew ta` fatt fid-decizjonijiet taghhom. Hija setgha limitata biex tqis jekk il-procediment li minnu tressaq ilment ta` nuqqas ta` smigh xieraq kienx tassew wiehed imparzjali u "skond il-ligi".

Illi l-esponent jirreferi wkoll ghad-decizjoni li tat il-Qorti Kostitruzzjonali fit-28 ta` Gunju 2012 fil-kawza fl-ismijiet Emanuel Camilleri vs Avukat Generali, deciza fir-28 ta` Gunju 2012 fejn inghad :-

"Illi huwa opportun hawnhekk li l-Qorti taghmel referenza ghal ktieb ta` Jacobs and White, The European Convention on Human Rights, Third Edition, fejn f`pagna 140, fejn l-awturi jikkummentaw fuq l-hekk imsejha "fourth instance" doctrine, u l-kuncett zbaljat li jezisti dwar is-sistema tal-Konvenzjoni Ewropea. Il-Qorti qed tislet minn dan il-ktieb dawn il-principji:

1. The Court has no jurisdiction under Article 6 to reopen domestic legal proceedings or to substitute its own findings of fact or national law for the findings of domestic courts.

2. The Court`s task with regard to a complaint under Article 6 is to examine whether the proceedings, taken as a whole, were fair and complied with the specific safeguards stipulated by the Convention.

3. Unlike a national court of appeal, it is not concerned with the questions whether the conviction was safe, the sentence appropriate, the award of damages in accordance with national law, and so on.

4. And a finding by the Court that an applicant`s trial fell short of the standards of Article 6 does not have the effect of quashing the conviction or overturning the judgement, as the case may be.

5. The Court calls this principle the `fourth instance` doctrine, because it is not to be seen as a third or fourth instance of appeal from national courts.

Illi dawn il-lanjanzi jaqghu taht dik li l-gurisprudenza rriferiet ghalihom bhala mankanzi partikolari tul il-proceduri kriminali illi wasslu ghal nuqqas ta' smiegh xieraq fil-process tal-proceduri kriminali illi saru fil-konfront tal-esponent.

Illi ssir riferenza ghas-sentenza fl-ismijiet "St. Paul's Court Limited vs L-Onor. Prim Ministru et noe" (Rik. Kost. Nru :552/96VDG - deciza fis-16 ta' Settembru 1998) fejn inghad li:

"kif tajjeb josservaw l-awturi Harris,O'Boyle u Warbrick :-

"In contrast with the other more precise guarantees in Article 6(1), the right to a "fair hearing" has an openended, residual quality. It provides an opportunity both for adding other specific rights not listed in Article 6 that are considered essential to a "fair hearing" and for deciding whether a "fair hearing" has occurred on the particular facts of a given case when the proceedings are looked at as a whole." (pg. 202). (Vide ukoll "Khallouf Fatiha vs Kummissarju Tal-Pulizija" - Prim Awla (Sede Kostituzzjonali) deciza fit-28 ta' Dicembru 2001)."

Illi dwar l-istess artikolu inghad fis-sentenza "Kostovski vs The Netherlands" (20 ta' Novembru 1989. Series A-166 12 EHRR434) li:-

"The effect of Article 6 (1) is, inter alia, to place the 'tribunal' under a duty to conduct a proper examination of the submissions, arguments and evidence adduced by the parties, without prejudice to its assessment of whether they are relevant to its decision".

Illi, minkejja dan, jista' jinghad li l-elementi kollha ta' dan id-dritt ma jistghux jigu definiti a priori u specifikatament, stante li l-istess principju hawn kawtelat huwa tassew wiesgha tant li inghad li:-

"It is a nebulous concept which absorbs other elements not explicitly mentioned in Article 6 but which are considered essential for deciding whether a fair hearing has occurred on the particular facts of a given case".

"The right to a fair hearing requires a court to appreciate impartially all the matters of fact and of law submitted to it by both parties with reference to the particular issue which it is called upon to decide, since, as held by the European Commission, it is not possible to state in the abstract the content of this requirement." ("The Right To Be Heard By An Independent and Impartial Tribunal" (1997) Dr. Roberta Gauci LL.D).

Illi inoltre fil-ktieb "Article 6 of the European Convention on Human Rights – The Right To A Fair Trial" ta' Andrew Grotrian jinghad illi:-

"The requirement of fairness covers the proceedingsas a whole, and not only those in an oral hearing. The question of whether a person has had a 'fair hearing' is thus approached by looking at the whole proceedings, although a particular incident may have a decisive effect."

Wiehed ghandu, bhala regola, jezamina l-proceduri firrigward tal-kaz partikolari fit-totalita` taghhom (ara, fost decizzjonijiet ohra, "Dr. Lawrence Pullicino v. Onor. Prim Ministru et."(Qorti Kostituzzjonali - 18 ta' Awwissu, 1998.)

Illi in effetti l-imsemmi awtur jelenka l-principji illi jinkorpora fih l-imsemmi artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea u dawn jikkonsistu inter alia f':-

"The most established right added to Article 6 (1) is the principle of the equality of arms. This is important to understand the operation of the underlying principle of 'fairness' and although it is not explicitly expressed in Article 6 (1) it is necessarily implied. This concept

comprises the idea that each party should have an equal opportunity to present his case and that neither party should enjoy any substantial advantage over his opponent. This concept of equality of arms was first mentioned in the Neumaister case (27/6/1968) and has been a feature of Article 6(1) ever since. The Commission has expressed the principle in respect of both criminal and non-criminal cases and in the context of civil cases between private parties, the Court has said:"

"The court agrees with the Commission that as regards litigation involving opposing private interests, equality of arms implies that each party must be afforded a reasonable opportunity to present his case – including his evidence – under conditions that do not place him at a substantial disadvantage vis a vis his opponent." ("Dombo Beheer BV vs The Netherlands", 27 ta' Ottubru 1993)

Illi l-awturi Van Dijk u Van Hoof, fil-ktieb Theory and Practice of the European Convention on Human Rights (Kluwer Law International (The Hague) 1998) jispjegaw hekk:-

"The Commission and the Court have avoided to give an enumeration of criteria in the abstract. In each individual case the course of the proceedings has to be assessed to decide whether the hearing concerned has been a fair one. What counts is the picture which the proceedings as a whole present, although certain aspects per se may already conflict with the principle of a fair hearing in such a way that an opinion can be given about the fairness of the trial irrespective of the further course of theproceedings, e.g., the way in which the evidence is collected during a preliminary hearing. Depending on the stage of the proceedings and its special features, the manner of application of Article 6 may differ." (pp. 428-429).

Illi fi kliem iehor, ghalkemm wiehed irid ihares lejn il-proceduri fit-totalita` taghhom, certi mankanzi, jew anke aspett partikolari wiehed, jistghu jkunu tant determinanti ghall-ezitu ta' kawza fil-kaz konkret li dawk il-mankanzi flimkien jew dak in-nuqqas wiehed partikolari ikunu/ikun bizzejjed biex qorti tasal ghall-konkluzjoni li ma kienx hemm "smigh xieraq". L-istess konsiderazzjonijiet maghmula japplikaw ghad-disposizzjojnijiet tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni.

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet issir riferenza wkoll ghas-sentenza "Peter Montebello vs l-Avukat Generali et" (Q.K. (SC) (JAF) (GV) – 31 ta' Jannar 2011 fejn inghad li f'ezami ta' dawk il-komponenti

li jistghu jwasslu ghall-ksur tad-dritt ta' smigh xieraq skond il-ligi, kull kaz ivarja minn iehor imma f'kull kaz il-Qorti trid tassigura li l-proceduri jkunu kondotti b'mod li lkontendenti oggettivament huma mistennija li jhossu li jkunu inghataw x'jifhmu li l-kawza ser tigi trattata u deciza fuq dak li gie dibattut, u l-mod kif dan isir ma ghandux jimmina drittijiet kollha ta' xi wahda mill-partijiet li ligi stess tipprovdi.

Illi ghalhekk tenut kont tan-natura teknika ta' dawn l-ilmenti u tenut kont illi tali ilmenti impingew direttament fuq il-konstatazzjonijiet ta' fatti maghmula mill-Qrati fil-kors tal-proceduri kriminali fil-konfront tal-esponent, l-esponent jirrileva illi ghalhekk kien hemm ksur ta' smiegh xieraq fil-proceduri kriminali mehudha fil-konfront tieghu.

3) Piena li hija Sproporzjonata

Illi l-esponenti jirrileva wkoll illi ll-piena erogata mill-Qorti tal-Appell Kriminali ghalkemm kienet fil-parametri tal-Ligi din mhix wahda gusta, ekwa u proporzjonata fic-cirkostanzi tal-kaz odjern.

Illi l-esponenti jirrileva illi ghalkemm kemm il-Qrati Kostituzzjonali ta' Malta u kif ukoll il-Qorti tal-ECHR ma jidhlux fil-kwistjoni ta' jekk il-piena erogata hijiex wahda eccessiva jew le, l-istess Qrati u dan fil-parametri kemm tal-Kostituzzjoni kif ukoll tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem jidhlu fir-rigward ta' piena jekk hiex proporzjonata o meno. Illi l-piena hija sproporzjonata immens u jaf tohloq a clearly disproportionate penalty.

Rimedju

Illi dwar ir-rimedju mitlub minnu, l-esponenti jaghmel referenza inter alia ghad-decizjoni tal-Qorti Ewropeja fl-ismijiet Panovits vs Cipru, deciza fil-11 ta' Dicembru, 2008, fejn il-Qorti qalet:

"It reiterates that when an applicant has been convicted despite an infringement of his rights as guaranteed by Article 6 of the Convention, he should, as far as possible, be put in the position that he would have been in had the requirements of that provision not been disregarded, and that the most appropriate form of redress would, in principle, be trial de novo or the reopening of the proceedings.''

Rat id-digriet tagħha kif diversament preseduta li permezz tiegħu il-kawża ġiet appuntata għat-2 ta' Marzu 2021 fl-10.30 a.m.

Rat ir-**risposta** tal-**Avukat tal-Istat** intavolata fis-17 ta' Frar 2021 (fol 29) li permezz tagħha eċċeppixxa:

1. Illi t-talbiet tar-rikorrent għandhom jiġu miċħuda in toto fil-fatt u fid-dritt peress li ċ-ċirkostanzi tal-każ assolutament ma jirrappreżentaw l-ebda ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti ai termini tal-Artikoli 3 u 6 tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali u tal-Artikoli 36 u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u dan għar-raġunijiet segwenti li qed jiġu hawn elenkati mingħajr preġudizzju għal xulxin:

2. Illi għal kull buon fini, l-esponenti umilment jitlob li l-atti kollha rigwardanti dan il-każ, fl-ismijiet: Pulizija (Supretendent Paul Vassallo) vs. Christian Grech (appell numru 472/2016 – Qorti tal-Appell Kriminali; u każ bin-numru 1063/2011 – Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali) jiġu allegati ma' dan il-proċess;

3. Illi sabiex jinsab ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq skont l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni, jeħtieġ li l-proċess kriminali jiġi eżaminat fl-intier tiegħu. Wieħed ma jistax u m'għandux jikkonċentra biss fuq parti waħda biss minn proċess sħiħ ġudizzjarju biex jekk jirriżulta li kien hemm xi nuqqas, jasal għall-konklużjoni li bil-fors seħħ ksur tad-drittijiet fundamentali. Wieħed lanqas ma għandu jħares biss lejn xi nuqqasijiet proċedurali, imma jekk il-proċeduri fit-totalità tagħhom kinux immexxija b'ġustizzja - ara Perit Joseph Mallia vs Onor. Prim Ministru, deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali nhar il-15 ta' Marzu 1996. Għalhekk, id-dritt għal smigħ xieraq għandu jiġi eżaminat fil-kuntest tat-totalita' tal-proċeduri u mhux fir-rigward ta' mument speċifiku; u kull każ għandu jiġi studjat skont il-fattispeċji tiegħu;

4. Illi bħala prinċipju, skont l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, ma jeżisti l-ebda dritt fundamentali ta' assistenza legali waqt stqarrija. Id-dritt fundamentali huwa li persuna akkużata b'reat kriminali jkollha proċeduri li jinżammu b'mod xieraq u ġust. Sabiex jirriżulta li hemm nuqqas ta' smigħ xieraq, ir-rikorrent irid jipprova li minħabba n-nuqqas ta' assistenza

legali waqt l-interrogazzjoni, inħoloq perikolu li l-imputat jista' jinstab ħati meta m'għandux ikun il-każ;

5. F'dan il-każ, naraw kif ir-rikorrenti qed jittanta, f'dan l-istadju tant tardiv, jaqbad ma' kull tibna u jittanta jikkonverti din l-Onorabbli Qorti f'Qorti tat-tielet istanza sabiex minflok mill-bieb jgħaddi mit-tieqa. Irid jiġi enfasizzat li l-funzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti mhix li ssir qorti ta' reviżjoni għal deċiżjonijiet meħuda minn qrati jew tribunali ordinarji jew li tiddeċiedi kwistjonijiet li jxaqilbu lejn il-frivolu u vessatorju, għaliex dan imur oltre d-dispożizzjonijiet stretti tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni Ewropea;

6. Il-Qorti tal-Appell Kriminali tagħmel xogħolha bl-aqwa mod u jekk ir-rikorrent kellu xi dubji, kien imissu ġab dawn id-dubji a konjizzjoni tal-istess Qorti. Ir-rikorrenti kellu wkoll kull opportunità li jitlob lill-Qorti tal-Maġistrati u wara lill-Qorti tal-Appell Kriminali (Inferjuri) sabiex l-istqarrija in kwistjoni tiġi sfilzata jekk kienet meqjusa minnu li hija daqshekk ta' ħsara għalih u jekk verament jara li din ittieħdet bi ksur tal-liġi. Iżda jidher li huwa biss f'dan l-istadju tardiv, li qed jitqajmu dawn il-kwistjonijiet;

7. Huwa evidenti li mhix l-għoti tal-istqarrija mingħajr avukat li ġabet xi preġudizzju fuq l-akkużat fl-eżitu tal-proċeduri kriminali iżda hija r-reġistrazzjoni ta' ammissjoni mill-istess rikorrent li wasslet lill-Qrati sabiex jikkonfermaw il-ħtija tar-rikorrenti. Kwindi l-għoti tal-istqarrija mingħajr avukat ma ġabet l-ebda preġudizzju gravi fuq l-akkużat fl-eżitu tal-proċeduri kriminali, u għalhekk l-imputat m'għandux raġun jinvoka l-ksur tad-dritt ta' smigħ xieraq;

8. L-esponent jilmenta li r-rikorrenti mhux qed ikun ċar fir-rikors tiegħu u sa ċertu punt mhux qed jgħid l-affarijiet kif inhuma. Dan għaliex, filwaqt li l-Qorti tal-Appell Kriminali kkonfermat il-parti fejn ir-rikorrent ġie kkundannat għal tliet snin priġunerija, ħassret il-multa ta' €32,000 inflitta mill-Qorti tal-Maġistrati. Din żgur li mhix tortura u dan ċertament li ma jammontax għal trattament jew piena inumana jew degradanti;

9. Illi meta wieħed jeżamina l-akkużi mhux leġġeri miġjuba kontra r-rikorrenti, l-esponent iqis kemm il-Qorti Kriminali presjeduta mill-Imħallef Edwina Grima, kienet bil-wisq klementi iżda ġusta meta rriformat is-sentenza u stabbiliet piena proporzjonata għall-akkużi li għalihom ammetta r-rikorrent – wieħed ma jistax jara l-piena in vacuo iżda din trid tiġi eżaminata fil-konfront tal-akkużi. Mir-rikors pero' jidher li bħal donnu wasalna fi stadju fejn nippretendu li għal għemilna ma jkun hemm l-ebda konsegwenzi – fil-fatt ir-rikorrenti kien talab lill-Qorti tal-Appell sabiex tikkonferma d-dikjarazzjoni ta' ħtija u xejn iżjed – barra bid-daqq. Dan ma jistax jiġi aċċettat;

10. Ġaladarba r-rikorrent ammetta l-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu, huwa poġġa lilu nnifsu f'pożizzjoni fejn il-Qorti kellha tagħtih il-piena skont il-liġi għar-reat kommess minnu;

11. Illi fil-każijiet imsemmija mir-rikorrenti, il-Qorti Ewropea kienet waslet għall-konkluzjonijiet tagħha biss f'dawk il-każijiet u f'dawk iċ-ċirkostanzi partikolari u allura ma stabbilew l-ebda prinċipju universali. Isegwi għalhekk li dawk id-deċiżjonijiet jikkostitwixxu stat biss fil-konfront tal-partijiet f'dawk il-kawżi partikolari – inter partes;

12. Illi minn imkien ma jirriżulta li kien hemm ksur tad-drittijiet fundamentali li qed jilmenta minnhom ir-rikorrenti u għalhekk għandha tinġieb prova ċara ta' dan għaliex min jallega jrid jipprova. B'dispjaċir, l-esponent jara li dawn il-proċeduri jxaqilbu serjament lejn il-frivolu u vessatorju;

13. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

Għaldaqstant, l-esponent jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tiċħad bil-qawwa l-pretensjonijiet kif dedotti fir-rikors promotur bħala infondati fil-fatt u fid-dritt stante li r-rikorrenti ma sofra l-ebda ksur tad-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fondamentali.

Bl-ispejjeż kontra l-istess rikorrenti.

Rat id-digriet tagħha, mogħti fl-udjenza tat-2 ta' Marzu 2021, li permezz tiegħu l-Qorti laqgħet it-talba tar-rikorrent u ordnat li jiġu allegati l-atti kollha tal-kawża **Il-Pulizija Supretendent Paul Vassallo vs Christian Grech** (appell numru 472/2016) deċiż mill-Qorti tal-Appell Kriminali u **il-Pulizija vs Christian Grech** deċiża mill-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali (Maġistrat Audrey Demicoli).

Rat illi fl-udjenza tal-4 t'Ottubru 2021, id-difensur tar-rikorrent talbet lil din il-Qorti sabiex fil-konfront tat-tieni lanjanza tar-rikorrent tieħu konjizzjoni tal-proċess kriminali 472/16 tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-intier tiegħu.

Rat illi fl-udjenza tad-29 ta' Novembru 2021, id-difensur tar-rikorrenti ppreżentat nota li permezz tagħha indikat id-dokumenti mill-atti proċesswali li fuqhom ser jistrieħ ir-rikorrenti fir-rigward tal-ewwel lanjanza mressqa minnu. Rat ukoll id-dikjarazzjoni tad-difensur tal-istess rikorrent li m'għandhiex aktar provi xi tressaq għall-patroċinat tagħha.

Rat illi fl-udjenza tad-19 ta' Jannar 2022, id-difensur tal-intimat Avukat tal-Istat iddikajrat li m'għandhiex provi xi tressaq.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet finali estensivi tal-partijiet.

Rat illi fl-udjenza tat-8 ta' Ġunju 2022 il-partijiet qabblu li l-kawża setgħet titħalla għal-llum għad-deċiżjoni.

Ikkunsidrat:

Illi mill-provi prodotti, jirriżultaw is-segwenti **<u>fatti</u>**:

Illi permezz ta' verbal datat 2 ta' Marzu 2021, il-Qorti kienet ordnat li jigu allegati l-atti kollha tal-kawza **<u>Pulizija Supretendent Paul Vassallo vs Christian Galea</u>** deċiża b'mod finali mill-Qorti tal-Appell Kriminali.

Illi l-akkużi ta' ħasil tal-flus fil-konfront tar-rikorrent ħarġu fit-30 ta' Dicembru 2008. Il-Pulizija kienu ħadu l-istqarrija tar-rikorrent fit-30 ta' Lulju 2008, fejn ingħata t-twissija li ma kienx obbligat li jitkellem, u sarulu numru ta' domandi.

Ikkunsidrat Ulterjorment:

Illi mis-**<u>sottomissjonijiet</u>** magħmula mill-partijiet, il-Qorti tislet is-segwenti:

Nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrent

L-ewwel ilment tar-rikorrent huwa dak li fi żmien meta ma kellux dritt li jikkonsulta mal-avukat ta' fiduċja tieghu, huwa kien irrilaxxa stqarrija lill-Ufficjal Prosekutur, mingħajr ma ngħata d-dritt għall-assistenza legali. F'dan l-każ din id-dikjarazzjoni

kienet prova kardinali anke għaliex ġiet użata fil-proċeduri kriminali fil-konfront tiegħu. Dan għalhekk jikkostitwixxi vjolazzjoni tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Illi dwar dan issir referenza għal **Salduz vs Turkey** deċiża fis-27 ta' Novembru 2008; **Dayanan vs Turkey** deċiża fit-13 ta' Ottobru 2009; **Pischalnikov vs Russia** deċiża fil-24 ta' Settembru 2009 u **Plonka vs Poland** deċiża fil-31 ta' Marzu 2009.

Minn dawn d-deċiżjonijiet tal-Qorti Ewropea jirriżulta li indipendetement miċ-ċirkostanzi tal-każ, tali ksur jissussisti awtomatikament meta jkun hemm ċ-ċaħda tal-assistenza legali.

Fis-sentenza **Mario Borg vs Malta** deciza fit-12 ta' Jannar 2016, il-Qorti Ewropea sabet illi d-dritt tal-assistenza legali ghandha tkun r-regola generali u dan id-dritt ghandu jinghata mill-istadju inizjali tal-investigazzjoni u dan ai termini tal-Artikolu 6(1) u (3) tal-Konvenzjoni. Illi wara din s-sentenza, l-qrati taghna segwew dan il-hsieb u ssir referenza ghal **Malcolm Said vs Avukat Generali** deciza fil-24 ta' Gunju 2016; **Aaron Cassar vs Avukat Generali** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fil-11 ta' Lulju 2016 u **Daniel Alexander Holmes vs Avukat Generali** deciza fit-3 ta' Mejju 2016.

Anke l-Qorti tal-Appell Kriminali segwiet lill-Qorti Kostituzzjonali kif jidher mis-sentenzi **The Republic of Malta vs Chukwudi Samuel Onyeabor** deciza fil-1 ta' Dicembru 2016 u **Il-Pulizija vs Joseph Camilleri** deciza fil-25 ta' Frar 2016. Ir-rikorrenti mbaghad rrefera wkoll ghal sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Carmel Polidano et** deciza fis-7 ta' Jannar 2020, fejn il-Qorti ghamlet rassenja tal-gurisprudenza aktar ricenti kemm lokali kif ukoll tal-Qorti Ewropea. Fl-ahhar ssir referenza ghal sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali fl-ismijiet **Morgan Onuorah vs Avukat Generali** u **Clive Dimech vs Avukat Generali**, fejn il-Qorti ddikjarat li l-istqarrijiet rilaxxati mill-akkuzati m'ghandhomx jintuzaw mill-Qorti Kriminali meta dawn ikunu nghataw minghajr l-presenza tal-avukat ta' fiducja taghhom.

Illi minbarra dak kollu li jirrigwarda l-istqarrija, anke l-fatt li r-rikorrent ma nghatax access ghal file tal-Pulizija (*rule of disclosure*) ikkondizjona b'mod negattiv l-andament, il-procediment u l-ezitu tal-proceduri quddiem il-Qrati Kriminali. Illi dan l-ahhar fatt, wassal ghal vjolazzjoni tad-dritt fundamentali tas-smigh xieraq ai termini tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni.

Ir-rikorrent jiccita mill-ktieb **Law of the European Convention of Human Rights** tal-awturi Harris, O'Boyle & Warbrick. Ir-rikorrent jissottometti li l-prosekuzzjoni ghandha jkollha l-obbigu li jaghmlu disponibbli ghall-akkuzat dik l-evidenza li huma ghandhom fil-konfront tieghu. B'referenza ghal dan l-principju, ir-rikorrent jiccita u jirreferi ghal varji sentenzi tal-Qorti Ewropea, fosthom **Leas vs Estonia** deciza fis-6 ta' Marzu 2012 u **Matanovic vs Croatia** deciza fil-4 ta' April 2017.

Fil-fatt, jargumenta r-rikorrent, issa l-ligi nbiddlet u l-Kodici Kriminali jipprovdi diversi drittijiet lill-persuni nterrogati fosthom d-dritt tar-*rule of disclosure*.

Inoltre`, ir-rikorrent ikompli li kien hemm lezjoni tad-dritt tas-smigh xieraq stante li hija l-prassi tal-qrati tal-appell li jillimitaw l-funzjoni taghhom ghal wahda ta' revizjoni biss. Ai termini tal-Artikolu 428(6) tal-Kodici Kriminali – "*Jekk l-appell ikun biss fuq il-mertu tal-kawza, il-qorti superjuri ghandha tiddeciedi l-kawza billi twettaq tbiddel jew thassar is-sentenza li minnha jkun sar appell*." Illi ghalhekk ma hemm l'ebda artikolu fil-Kodici Kriminali li jipprovdi li l-qrati tal-appell m'ghandhomx jiddisturbaw l-apprezzament tal-provi.

Ir-rikorrent jissottometti wkoll li l-piena erogata mill-Qorti tal-Appell Kriminali kienet wahda ngusta, inekwa u sproporzjonata fic-cirkostanzi tal-kaz. Dwar il-principju ta' proporzjonalita`, ir-rikorrent jirreferi ghall-kaz **Il-Pulizija vs Francis Caruana** deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-14 ta' Mejju 2020; **Il-Pulizija vs Yunus Yusif** deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-19 ta' Lulju 2021 u **Ismayilov vs Russia**.

Nota ta' sottomissjonijiet tal-Avukat tal-Istat

L-Avukat tal-Istat jibqa' biex jissottometti li ghalkemm jista` jkun li r-rikorrent ma kellhux l-assistenza tal-avukat tieghu, il-pulizija dejjem taghti dik it-twissija fejn l-akkuzat jigi nfurmat li ghandu d-dritt li ma jwegibx ghal mistoqsijiet. Minbarra dan ma ngabet l'ebda prova li r-rikorrent jew kien vulnerabbli jew li l-istqarrija tieghu ttiehdet b'xi forma ta' vjolenza jew theddid jew tortura.

L-Avukat tal-Istat jkompli billi jiccita mis-sentenza li kien hemm fil-konfront tar-rikorrent datata 6 ta' Ottobru 2016, liema sentenza nghatat wara l-ammissjoni da parti tar-rikorrent. Isostni illi din ic-cirkostanza hija mportanti ghaliex ir-rikorrenti kellhu diversi opportunatijiet fejn kien assistit mill-avukat li seta` jaghtih parir, u fejn il-Qorti stess taghtu l-fakulta` li jmur lura mill-ammissjoni tieghu, izda hu baqa ferm u xorta ammetta l-akkuzi fil-konfront tieghu. Dan kollhu huwa konfortat aktar u aktar mill-fatt li meta r-rikorrent intavola appell wara d-decizjoni huwa talab sabiex il-Qorti "*tikkonferma dik il-parti fejn hu gie misjub hati tal-imputazzjonijiet kollha migbura kontra tieghu*". Ghalhekk din hija konferma ohra li l-fatt jekk kellhu jew ma kellhux avukat meta nghatat l-istqarrija bl-ebda mod ma ppregudika l-kaz tieghu.

Gie ukoll sottomess mill-Avukat tal-Istat illi sabiex jirrizulta li kien hemm nuqqas ta' smigh xieraq, ghandu jigi ppruvat li minhabba n-nuqqas ta' assistenza legali, inholoq perikolu ghall-akkuzat li seta` jinstab hati meta ma' kienx il-kaz. Minbarra dan kollhu, jibqa` l-principju li wiehed ghandu jhares lejn it-totalita` tal-proceduri u dwar dan ssir referenza ghal **Perit Joseph Mallia vs Onor. Prim Ministru** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fil-15 ta' Marzu 1996 u **Beuze vs Belgium** deciza mill-Qorti Ewropea fid-9 ta' Novembru 2018. Il-Avukat tal-Istat jirreferi u jiccita wkoll minn **Paul Anthony Caruana vs Avukat Generali** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fil-31 ta' Mejju 2019; **Charles Stevens Muscat vs Avukat Generali** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fit-8 ta' Ottobru 2012 u **Il-Pulizija vs Rokku sive Rocky Agius** deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) fil-24 ta' Marzu 2022.

Rigward r-*rule of disclosure*, jinghad li ghalkemm huwa veru li fiz-zmien meta gie arrestat r-rikorrent dan il-principju u/jew dritt ma kienx ghadu jezisti fis-sistema taghna, xorta ma kienx hemm ksur ghaliex ma nzamm xejn mistur mir-rikorrent. Dwar dan l-punt ssir referenza ghal **Stephen Pirotta vs Il-Avukat Generali u l-**

Kummissarju tal-Pulizija deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fis-27 ta' Settembru 2019.

Il-esponenti jissottometti li din il-Qorti m'ghandhiex tintuza bhala xi qorti tat-tielet istanza u li jekk ried kellhu kull opportunita` li jgib dan kollhu a konjizzjoni tal-Qorti tal-Appell Kriminali. Ir-rikorrent seta` talab l-isfilz tal-istqarrija kemm quddiem Il-Qorti tal-Magistrati u kemm quddiem il-Qorti tal-Appell Kriminali (Inferjuri) - izda dan ma sarx.

Ghal dak li ghandu x'jaqsam mal-piena u mal-fatt li r-rikorrent qed jilmenta li din kienet piena sproporzjonata, fil-verita` jekk wiehed jara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali dan mhuwiex hekk. Fil-fatt il-Qorti, kkonfermat il-parti fejn ir-rikorrent gie kkundannat ghal tliet snin prigunerija, ghaliex ma kienx hemm appell dwar dan, izda minn barra l-ohra hassret il-multa li kienet nghatat ta' €32,000 mill-Qorti tal-Magistrati. Ghalhekk skond l-Avukat tal-Istat certament li din ma kienitx piena inumana jew sproporzjonata.

Ikkunsidrat ulterjorment

Illi l-ewwel ilment tar-rikorrent jirrigwarda l-fatt li stante li ma kellux assistenza legali meta saret l-istqarrija, allura sehhet vjolazzjoni tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni.

Minn gurisprudenza issa kospikwa dwar dan l-punt jirrizulta li l-fatt wahdu li ma nghatatx l-ghajnuna ta' avukat waqt l-interrogazzjoni, ma huwiex bizzejjed sabiex tinstab jew tirrizulta vjolazzjoni tal-jedd ghal smigh xieraq. Wiehed ghandu jqis il-process u l-proceduri fit-totalita` taghhom.

Fil-gurisprudenza Ewropea kien hemm evoluzzjoni ta' hsieb dwar dan l-principju sakemm fl-ahhar il-Qorti Ewropea giet biex tiddeciedi l-kaz ta' **Beuze vs Belgium**. F'dik s-sentenza li nghatat fid-9 ta' Novembru 2018, l-Qorti qalet –

> *The fairness of a criminal trial must be guaranteed in all circumstances. However, what constitutes a fair trial cannot be the subject of a single unvarying rule but must depend on the circumstances of the particular case (see Ibrahim and Others, ... § 250). The Court's primary concern, in examining a complaint under Article 6 § 1, is to evaluate the overall fairness of the criminal proceedings ... ...*
>
> *»121. As the Court has found on numerous occasions, compliance with the requirements of a fair trial must be examined in each case having regard to the development of the proceedings as a whole and not on the basis of an isolated consideration of one particular aspect or one particular incident, although it cannot be ruled out that a specific factor may be so decisive as to enable the fairness of the trial to be assessed at an earlier stage in the proceedings. ... ...*
>
> *»... ... ...*

»139. The stages of the analysis as set out in the Salduz judgment – first looking at whether or not there were compelling reasons to justify the restriction on the right of access to a lawyer, then examining the overall fairness of the proceedings – have been followed by Chambers of the Court in cases concerning either statutory restrictions of a general and mandatory nature, or restrictions stemming from case- specific decisions taken by the competent authorities.

»140. In a number of cases, which all concerned Turkey, the Court did not, however, address the question of compelling reasons, and neither did it examine the fairness of the proceedings, but found that systematic restrictions on the right of access to a lawyer had led, ab initio, to a violation of the Convention ... ... Nevertheless, in the majority of cases, the Court has opted for a less absolute approach and has conducted an examination of the overall fairness of the proceedings, sometimes in summary form ... and sometimes in greater detail ...

»141. Being confronted with a certain divergence in the approach to be followed, in Ibrahim and Others the Court consolidated the principle established by the Salduz judgment, thus confirming that the applicable test consisted of two stages and providing some clarification as to each of those stages and the relationship between them (see Ibrahim and Others, ... §§ 257 and 258-62).

....

»144. In Ibrahim and Others the Court also confirmed that the absence of compelling reasons did not lead in itself to a finding of a violation of Article 6. Whether or not there are compelling reasons, it is necessary in each case to view the proceedings as a whole (see Ibrahim and Others, ... § 262). That latter point is of particular importance in the present case, since the applicant relied on a certain interpretation of the Court's case-law on the right of access to a lawyer ... to the effect that the statutory and systematic origin of a restriction on that right sufficed, in the absence of compelling reasons, for the requirements of Article 6 to have been breached. However, as can be seen from the Ibrahim and Others judgment, followed by the Simeonovi judgment, the Court rejected the argument of the applicants in those cases that Salduz had laid down an absolute rule of that nature. The Court has thus departed from the principle that was set out, in particular, in the Dayanan case and other judgments against Turkey.

»145. Where there are no compelling reasons, the Court must apply very strict scrutiny to its fairness assessment. The absence of such reasons weighs heavily in the balance when assessing the overall fairness of the criminal proceedings and may tip the balance towards finding a violation. The onus will then be on the Government to demonstrate convincingly why, exceptionally and in the specific circumstances of the case, the

overall fairness of the criminal proceedings was not irretrievably prejudiced by the restriction on access to a lawyer (see Ibrahim and Others, ... § 265).

»... ... ...

»147. Lastly, it must be pointed out that the principle of placing the overall fairness of the proceedings at the heart of the assessment is not limited to the right of access to a lawyer under Article 6 § 3 (c) but is inherent in the broader case-law on defence rights enshrined in Article 6 § 1 of the Convention ... ...

»148. That emphasis, moreover, is consistent with the role of the Court, which is not to adjudicate in the abstract or to harmonise the various legal systems, but to establish safeguards to ensure that the proceedings followed in each case comply with the requirements of a fair trial, having regard to the specific circumstances of each accused.

»... ... ...

»150. When examining the proceedings as a whole in order to assess the impact of procedural failings at the pre-trial stage on the overall fairness of the criminal proceedings, the following non- exhaustive list of factors, drawn from the Court's case-law, should, where appropriate, be taken into account (see Ibrahim and Others, ...

(a) whether the applicant was particularly vulnerable, for example by reason of age or mental capacity;

(b) the legal framework governing the pre-trial proceedings and the admissibility of evidence at trial, and whether it was complied with – where an exclusionary rule applied, it is particularly unlikely that the proceedings as a whole would be considered unfair;

(c) whether the applicant had the opportunity to challenge the authenticity of the evidence and oppose its use;

(d) the quality of the evidence and whether the circumstances in which it was obtained cast doubt on its reliability or accuracy, taking into account the degree and nature of any compulsion;

(e) where evidence was obtained unlawfully, the unlawfulness in question and, where it stems from a violation of another Convention Article,the nature of the violation found;

(f) in the case of a statement, the nature of the statement and whether it was promptly retracted or modified;

> *(g) the use to which the evidence was put, and in particular whether the evidence formed an integral or significant part of the probative evidence upon which the conviction was based, and the strength of the other evidence in the case;*
>
> *(h) whether the assessment of guilt was performed by professional judges or lay magistrates, or by lay jurors, and the content of any directions or guidance given to the latter;*
>
> *(i) the weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue; and*
>
> *(j) other relevant procedural safeguards afforded by domestic law and practice.«*

F'dan l-kaz, jirrizulta illi ghalkemm fiz-zmien meta gie nterrogat u waqt li kienet qed tinghata l-istqarrija ma kienx hemm id-dritt ghall-assistenza legali, xorta wahda kienet tinghata t-twissija da parti tal-pulizija. Dan jirrizulta li sar ukoll fil-konfront tar-rikorrent. Minbarra dan qatt ma saret l'ebda allegazzjoni da parti tar-rikorrent li kien gie mgieghel li jaghmel din d-dikjarazzjoni. Hlief ghall-fatt li ma kellhux avukat f'dak il-hin, ma nghata ebda argument serju dwar l-validita` jew veracita` tal-istqarrija.

Jirrizulta wkoll li fl-ebda mument waqt il-proceduri kriminali ma nghad li l-istqarrija kellha tigi ddikjarata inammissibli jew li kien hemm vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-imputat. Fl-ahhar mill-ahhar, ir-rikorrent instab hati mill-qorti ta' gurisdizzjoni kriminali ghaliex huwa ammetta l-htija ghal akkuzi li sarulu. Din l-ammissjoni baqghet tregi anke wara li l-magistrat sedenti wissiet lir-rikorrent dwar il-konsegwenzi ta' tali ammissjoni u tat zmien lir-rikorrent sabiex jirriflietti jekk riedx jikkonferma jew le tali ammissjoni. Fil-fatt, ir-rikorrent kkonferma l-ammissjoni u nghatat s-sentenza. Dan kollhu sar fil-presenza u anzi permezz tal-avukat ta' fiducja tieghu li kien qed jassistih fil-proceduri kriminali..

Illi ghalhekk fid-dawl ta' dawn l-konsiderazzjonijiet, l-Qorti ssib li ma kien hemm l-ebda ksur tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni minkejja l-fatt li huwa ma kellux assistenza legali meta saret l-istqarrija u ghalhekk l-ewwel talba tieghu mhix ser tigi milqugha.

It-tieni ilment tar-rikorrent huwa dwar l-fatt li r-rikorrent ma nghatax access ghal file tal-pulzija u li ghalhekk dan ikkondizzjona negativament l-andament, il-prodediment u l-ezitu tal-proceduri fil-konfront tieghu. Dan kollhu, skond ir-rikorrent, iwassal ghal vjolazzjoni tad-dritt tas-smigh xieraq ai termini tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni.

Illi dan l-punt diga` gie ezaminat mill-qrati taghna fil-kawzi **Stephen Pirotta vs Avukat Generali** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fis-27 ta' Settembru 2019; **Raymond Bonnici vs Avukat Generali** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fis-27 ta' Ottobbru 2017 u **Il-Pulizija vs Clayton Azzopardi** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fit-13 ta' Frar 2017.

Illi kif qalet il-Qorti fil-kawza **Raymond Bonnici vs Avukat Generali** –

Huwa minnu li dritt protett bil-principju ta' equality of arms huwa dak li d-difiza tinghata l-gharfien tal-provi li l-prosekuzzjoni ggib kontra l- imputat. Huwa minnu wkoll li fil-perjodu in ezami id-dritt t'access ghall-file tal-pulizija ma kienx disponibbli fil-Kodici Kriminali.

"Din il-Qorti stess diga' kellha l-opportunita' li tiddelibera dwar dan il-kuncett fir-referenza kostituzzjonali fl-ismijiet Il-Pulizija vs Clayton Azzopardi deciza fil-15 ta' Lulju 2016 fejn osservat li -

"Fil-Guide on Article 6: Right To A Fair Trial (criminal limb) tal-Kunsill Ewropej 2014 pagna 20 insibu hekk dwar dan:

"2. Adversarial hearing

"103. It is a fundamental aspect of the right to a fair trial that criminal proceedings, including the elements of such proceedings which relate to procedure, should be adversarial and that there should be equality of arms between the prosecution and defence. The right to an adversarial trial means, in a criminal case, that both prosecution and defence must be given the opportunity to have knowledge of and comment on the observations filed and the evidence adduced by the other party. In addition Article 6 § 1 requires that the prosecution authorities disclose to the defence all material evidence in theirpossession for or against the accused (Rowe and Davis v. the United Kingdom [GC], § 60).

"104. In a criminal trial, Article 6 § 1 usually overlaps with the defence rights under Article 6 § 3, such as the right to question witnesses. "

"[.....]

"Fil-gudizzju esteru moghti mis-Supreme Court fil-kawza Mc Innes vs Her Majesty's Advocate tal-10 ta' Frar, 2010 gie espress mill-Qorti dan il-hsieb: li l-ezami ta' pregudizzju soffert minhabba lack of disclosure ta' xhieda ghandu jsir wara l-outcome finali tal-proceduri penali, it-test uzat huwa dak lil materjal ikkoncernat setghax kien tan-natura "which either materially weakens the Crown case or materially strengthens the case for the defence"; dana ghandu jirrizulta fi pregudizzju ghad difiza b'mod tali li dana il-materjal mhux disclosed kien jwassal ghal possibilta' reali ta' "acquittal".

Din il-Qorti tosserva li r-rikorrent fir-rikors promotur tieghu jaghmel biss osservazzjonijiet generici u ma jispjegax kif fil-fatt garrab pregudizzju. Ir-rikorrent ma rnexxilux jipprova kif gie mcahhad minn xi taghrif li kellha l-pulizija. Ghalhekk mhux biss ma jistax jinghad li kien hemm xi irregolarita` procedurali daqshekk gravi li bih gie mcahhad mis-smigh xieraq, izda lanqas jista` jghid li kien hemm xi irregolarita`.

Illi ghalhekk ghal din il-Qorti dan l-ilment mhuwiex gustifikat. Mhux biss ir-rikorrent kellhu kull opportunta` li jezamina u jaghmel l-kontro-ezamijiet tax-xhieda

mressqa, izda seta` jara kull dokument li kien hemm fil-process. Qatt ma kien hemm ilment dwar dan matul il-proceduri kriminali regolari. Minbarra dan wiehed ma jistax jinsa` li r-rikorrent rregistra ammissjoni f'dawn l-proceduri, kemm fl-ewwel grad u kif ukoll fit-tieni grad bir-rikors tal-Appell tieghu fejn ma kkontestax il-htija misjuba - fatt li per qed jinfwluixi mhux ftit fuq dawn l-proceduri kostituzzjonali.

Illi fl-ahhar ilment tieghu, ir-rikorrenti jissottometti li stante li l-Qorti Kriminali tillimita l-funzjoni taghha ghal wahda ta' revizjoni biss, ghaldaqstant dan ukoll huwa vjolazzjoni tad-dritt tieghu ghal smigh xieraq. Fl-ahhar jghid ukoll illi l-piena inflitta mill-Qorti tal-Appell Kriminali kienet wahda ngusta, inekwa u sproporzjonata fic-cirkostanzi tal-kaz.

Il-Qorti trid tibda biex tirrimarka li la l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u lanqas l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni ma jaghtu xi dritt lill-parti leza li jkollha rimedju disponibbli quddiem qorti tat-tielet grad, wara li l-kaz ikun ghadda mill-gharbiel tal-Qorti tal-Appell Kriminali. Illi din l-konsiderazzjoni kienet diga` saret fil-kawza **Daniel Alexander Holmes vs Avukat Generali et** deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) fit-3 ta' Ottobru 2014, fejn il-Qorti qalet –

> *"L-artikoli 6 u 39 tal-Kostituzzjoni ma jiggarantixxu l-ebda dritt li akkużat ikollu xi rimedju quddiem qorti tat-tielet grad wara s-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali. Ċertament li f'dan il-każ il-Qorti tal-Appell Kriminali kellha tiddetermina jekk il-piena li ngħata r-rikorrent kenitx ġusta jew kellhiex tnaqqas il-piena. Dak kien l-eżerċizzju tad-doppio esame li kellu jsir.... M'huwiex il-kompitu ta' din il-qorti li tistħarreġ il- konklużjoni li waslet għaliha l-Qorti tal-Appell Kriminali meta kkonfermat is-sentenza tal-Qorti Kriminali."*
>
> Illi meta wiehed jara s-sentenza li nghatat mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-27 ta' April 2017, jirrizulta li l-unika lanjanza li saret mir-rikorrent kienet dwar il-piena li huwa nghata mill-Qorti tal-Magistrati bhal Qorti ta' Gudikatura Kriminali fejn fis-6 ta' Ottobru 2017, gie ikkundannat ghal tlett (3) snin prigunerija u multa ta' tnejn u tletin elf Euro (€ 32,000). Il-Qorti tal-Appell Kriminali qalet illi –
>
> *" Illi t-taghlim gurisprudenzjali jiggwida lill-qorti ta' revizjoni sabiex bhala regola ma tirrimpjazzax il-piena moghtija mill-ewwel Qorti b'dik li kieku hija - cioe din il-Qorti – kienet taghti f'dawk ic-cirkostanzi* ***kemm-il darba ma jkunx jirrizulta li l-piena moghtija mill-ewwel Qorti kienet b'xi mod "wrong in principle" jew "manifestly excessive".***

Aktar 'il quddiem tkompli tghid *"Dak li ghandha tara l-qorti hija jekk l-piena inflitta ghalkemm fil-parametri tal-ligi kienitx eccessiva u ingusta fic-cirkostanzi tal-kaz."*

Illi, fil-kaz odjern,wara l-konsiderazzjonijiet taghha, il-Qorti tal-Appell Kriminali laqghet l-appell, fejn ir-rikorrent gie kkundannat ghal piena karcerarja ta' tlett (3) snin u **hassret l-multa kif inflitta bis-sentenza tal-ewwel istanza**.

Minn analizi tas-sentenza jidher bic-car li l-Qorti tal-Appell Kriminali ezaminat kif imiss il-provi li tressqu quddiem il-Qorti tal-Magistrati u kien biss wara tali evalwazzjoni li l-Qorti ghaddiet ghal konkluzzjonijiet taghha.

Ghalhekk din il-Qorti ma ssibx li kien hemm xi nuqqas da parti tal-Qorti tal-Appell Kriminali u li hija ezercitat l-funzjoni taghha ai termini tal-Artikolu 428(6) tal-Kodici Kriminali, ghaliex wara li regghet evalwat il-provi u l-argumenti mressqa fl-appell, fil-fatt laqghet l-istess appell kif interpost.

Illi ghalhekk anke dan il-ilment qed jigi respint.

Decide

Ghaldaqstant, din il-Qorti, wara illi rat l-atti kollha tal-kawza u qieset is-sottomissjonijiet tal-partijiet, qeghda taqta' u tiddeciedi din il-kawza billi tichad it-talbiet kollha tar-rikorrent bl-ispejjeż tal-kawża jkunu a karigu tal-istess rikorrent.

Onor. Ian Spiteri Bailey
Imhallef

Marisa Bugeja
Deputat Registratur